

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Z. K.

przeciwko M. G., E. G. i R. G.

o zapłatę, o ustalenie istnienia stosunku prawnego oraz o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV Ca [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od Z. K. na rzecz M. G., E. G. i R. G. kwoty po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na konieczność wykładni art. 58 § 2 w związku z art. 59 k.c., jako budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), co do kwestii, „czy stwierdzenie przewidzianych w art. 59 k.c. przesłanek: - uczynienia przez wykonanie umowy całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienia roszczeniu osoby trzeciej, - nieodpłatności tej umowy, a) przesądza o sprzeczności tej umowy z zasadami współżycia społecznego powodując jej nieważność na gruncie art. 58 § 2 k.c., czy raczej b) implikuje przyjęcie, że umowa ta jest ważna, a osobie uprawnionej co do zasady przysługuje ochrona przewidziana w art. 59 k.c., a nie w art. 58 § 2 k.c., czy też c) świadczy o potencjalnej możliwości naruszenia zasad współżycia społecznego przy zawieraniu tej umowy, którą to możliwość sąd winien wnikliwie zbadać w toku postępowania dowodowego?” Skarżący stwierdził też, że „kwestia wykładni art. 58 § 2 k.c. wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, w zakresie wzajemnej relacji art. 58 § 2 oraz 59 k.c., w tym w zakresie dopuszczalności stwierdzenia nieważności umowy zawartej w warunkach przewidzianych w art. 59 k.c.”

Skuteczne powołanie się przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej ich wykładni. Konieczne jest

wyjaśnienie, na czym polegają możliwe wątpliwości i wykazanie, że wątpliwości te są rzeczywiste i poważne, a jeżeli stosowanie przytoczonych przez skarżącego przepisów spowodowało już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy.

O relacji, w jakiej pozostają sankcje przewidziane w art. 58 § 2 oraz 59 k.c. i czynnościach, w odniesieniu do których mogą być stosowane, Sąd Najwyższy wypowiadał się wielokrotnie. Skarżący przytoczył orzeczenia (wyroki z 24 stycznia 2013 r., V CSK 72/12, nie publ., z 16 stycznia 2014 r., IV CSK 197/13, nie publ., z 12 grudnia 2013 r., V CSK 584/12, nie publ.), w których Sąd Najwyższy wyjaśnił, że możliwość oceny pewnej czynności prawnej przez pryzmat przesłanek ustalonych w art. 59 k.c. i zastosowanie w stosunku do niej przewidzianej w tym przepisie sankcji nieważności względnej nie wyłącza możliwości uznania tej samej czynności - ze względu na okoliczności jej zawarcia - za nieważną, jak o tym stanowi art. 58 § 2 k.c.

W powołanych przez skarżącego orzeczeniach, zaliczonych przez niego do drugiej grupy poglądów, a mianowicie wyłączających możliwość oceny umowy zawartej w okolicznościach ustalonych w art. 59 k.c. także na podstawie art. 58 § 2 k.c., sądy, które wydały te orzeczenia, w tym Sąd Najwyższy, akcentowały różnice w przesłankach stosowania obu powołanych wyżej przepisów, wskazując, że przesłanki, które są dostateczne do zastosowania art. 59 k.c. w odniesieniu do czynności prawnej, po upływie terminu dochodzenia roszczenia przewidzianego tym przepisem same w sobie nie stanowią podstawy do oceny czynności na podstawie art. 58 § 2 k.c., jako sprzecznej z zasadami współżycia społecznego.

O rozłączności sankcji i przesłanek, które ją uzasadniają Sąd Najwyższy wypowiedział się też w wyroku z 3 lutego 2011 r., I CSK 261/10 (nie publ.) i wyjaśnił, że bezwzględna nieważność czynności cywilnoprawnej jest jedną z form jej wadliwości, która następuje z mocy prawa i z chwilą dokonania czynności. Przewidziana w art. 58 k.c. sankcja nieważności ma ogólny charakter i odnosi się do wszystkich czynności prawnych, a jako najdalej idąca, pochłania inne sankcje. Gdy ona ma zastosowanie do oceny czynności prawnej, to nie dochodzi do zbiegu

norm. Do uznania umowy za nieważną, niezbędne jest wykazanie dalszych okoliczności niż tylko przytoczone w art. 59 i art. 527 k.c. świadczących o jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (zob. liczne orzeczenia przytoczone w postanowieniu Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2019 r., II CSK 619/18, nie publ.).

Sąd Apelacyjny orzekający w niniejszej sprawie, na gruncie poczynionych w niej ustaleń faktycznych stwierdził, że w sprawie tej - poza przesłankami ustalonymi w art. 59 k.c. - nie występują żadne dalsze okoliczności, uzasadniające ocenę czynności dokonanej przez pozwanych między sobą za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Powyższa konstatacja zadecydowała o oddaleniu powództwa, w którym powód zgłosił między innymi roszczenie wywiedzione z art. 58 § 2 k.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398 § 2 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 ze zm.).